

Recenzje i omówienia nadesłanych książek

LITURGIKA

FAGERBERG DAVID W., *Theologia prima. Czym jest teologia liturgiczna?*, tłum. Laura Bugaj, Kraków: Dominikański Ośrodek Liturgiczny 2018, 410 s., aneks, indeks, ISBN 978-83-943784-4-8.

Od czasów patrystycznych, a właściwie od początku chrześcijaństwa, pierwszym miejscem teologicznym, z którego wypływała refleksja systematyczna, była liturgia Kościoła, nazywana przez wielu *theologia prima*. Prezentowana książka stanowi próbę odpowiedzi na pytanie: Czym jest teologia liturgiczna i czym różni się od teologii liturgii? W swoich rozważaniach autor odwołuje się m.in. do myśli wybitnego teologa prawosławnego Aleksandra Schmemanna, który jako pierwszy wyartykułował definicję teologii liturgicznej. W pewnym momencie Fagerberg konkluduje: „Teologia liturgiczna udziela głosu *lex orandi* liturgii, a gdy tak się dzieje, można równocześnie usłyszeć *lex credendi* Kościoła, które z tego źródła wypływa”. Wydaje się, że tu trzeba szukać odpowiedzi na pytanie postawione w tytule prezentowanej książki, która stanowi godną uwagi pozycję traktującą o istocie liturgicznej refleksji w płaszczyźnie teologicznej.

POROSŁO KRZYSZTOF, *Przyjdź, Panie Jezu! Chrystus w tajemnicach roku liturgicznego*, t. I, Kraków: eSPe 2016, 253 s., bibliogr., słownik, ISBN 978-83-7482-786-7.

Rok liturgiczny jest anamentycznym wspomnianiem wszystkich tajemnic Jezusa Chrystusa, dzięki czemu sam w sobie stanowi celebrację Syna Bożego. W kolejnych okresach liturgicznych, poprzez obrzędy wiążące się z konkretnymi misteriami, chrześcijanie zaproszeni są do przeżywania uobecnionych wydarzeń Pana. Niniejsza książka stanowi wprowadzenie i komentarz do części roku kościelnego poświęconej celebracji tajemnicy Wcielenia Syna Bożego i jest pierwszą z planowanych trzech, w których zawarty zostanie cały cykl rocznego świętowania. W publikacji ks. Krzysztof Porosło przybliży historię, sens i teologię poszczególnych okresów liturgicznych, a także wskazuje na konkretny związek liturgii z życiem chrześcijanina. Dzięki przystępnemu układowi i łatwemu do zrozumienia językowi książka z całą pewnością stanowi cenną pomoc w przeżywaniu poszczególnych okresów liturgicznych i związanych z nimi świąt, i może być swoistym *vademecum* dla wszystkich, którzy chcą głębiej przeżywać tajemnice Chrystusa celebrowanego.

ORKISZ SZYMON, *Servite Domino! Podręcznik dla ministrantów i ceremoniarzy do liturgii w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego*, Tyniec: Wydaw. Benedyktynów 2018, 447 s., bibliogr., spis rysunków, słownik, ISBN 978-83-7354-738-4.

Liturgia Mszy św. sprawowanej w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego cieszy się dużym zainteresowaniem zarówno wiernych świeckich, jak i kleryków oraz osób duchownych. Prezentowana książka stanowi cenne kompendium wiedzy dotyczącej rytu, jego historii oraz prawnego umiejscowienia w przestrzeni liturgicznego życia Kościoła. Autor w przystępny sposób zapoznaje czytelnika z poszczególnymi elementami przestrzeni liturgicznej, muzyki oraz dawnego kalendarza liturgicznego. Ponieważ pierwszorzędnymi adresatami publikacji są ministranci i ceremoniarze, duża część podręcznika ukierunkowana jest właśnie na wyjaśnienie ich posługi. Dla ułatwienia zrozumienia prezentacji książka zawiera szereg ilustracji, które ukazują poprawne usytuowanie osób i sprzętów podczas celebracji Mszy św. oraz innych obrzędów liturgicznych. W ostatnim rozdziale umieszczono *ordo missae* wraz z tłumaczeniem na język polski.

KRZYSZTOF POROSŁO, ROBERT. J. WOŹNIAK (red.), *Znaki Tajemnicy. Sakramenty w teorii i praktyce Kościoła*, Kraków: WAM 2018, 568 s., indeks, ISBN 978-83-277-1597-5.

Treść: Wykaz skrótów, s. 13–14; Wstęp, s. 15–18; Podstawowa bibliografia, s. 19; Sekcja I: *Sakramentologia fundamentalna*: UNIŹYCKI Mariusz, *Historia sakramentologii*, s. 23–56; WOŹNIAK Robert J., *Znak, osoba, tajemnica: zarys ogólnej teorii sakramentów*, s. 57–94; MIGUT Bogusław, *Nowe kierunki sakramentologii*, s. 95–122; KUPCZAK Jarosław, *Ciało i sakrament*, s. 123–136; ROJEK Paweł, *Filozofia znaku. Wprowadzenie do semiotyki liturgii*, s. 139–166; DEKERT Tomasz, *Filozofia rytuału. Problemy podejścia racjonalistycznego*, s. 167–190; WÓJCIK Andrzej, *Prawo Kościoła a rzeczywistość sakramentalna*, s. 191–204; POROSŁO Krzysztof, *Modele klasyfikacji sakramentów i ich znaczenie teologiczne*, s. 205–242. Sekcja II: *Sakramentologia szczegółowa*: ZACHARA Maciej, *Sakrament chrztu*, s. 245–304; GRABOWSKI Tomasz, *Sakrament bierzmowania*, s. 305–387; BAĆ Tomasz, *Sakrament pokuty i pojednania*, s. 389–418; SAMBOR Paweł, *Sakrament namaszczenia chorych*, s. 419–455; SZCZUREK Jan D., *Sakrament święceń*, s. 457–500; SKRZYPCZAK Robert, *Sakrament małżeństwa*, s. 501–535; PAPROCKI Henryk, *Sakramentologia prawosławna*, s. 537–556; *Noty biograficzne o autorach*, s. 557–560.

BENEDYKT XVI, *Mystagogia Benedicti. Wprowadzenie w tajemnice roku liturgicznego*, t. I: *Adwent*, red. Andrzej Demitrów, Biskupów: „Ordo et Pax” 2018, 252 s., ISBN 978-83-950641-2-8.

Magisterium papieża Benedykta XVI jest wciąż bogatym źródłem nie tylko refleksji ściśle dogmatycznej, ale również liturgicznej. Zawarta w katechezach i przemówieniach papieskich teologia liturgii ukazuje bogactwo i głębię celebrowanych prawd wiary. Niniejsza książka stanowi zbiór przemówień i katechez dotyczących liturgicznego okresu Adwentu, które Benedykt XVI wygłosił na przestrzeni lat swego pontyfikatu. Jak zauważa redaktor książki, papież w swoim Magisterium jawi się tu jako prawdziwy mistagog wprowadzający innych w Misterium Chrystusa i Kościoła. Prezentowany zbiór z całą pewnością może przyczynić się do pogłębionego przeżywania pierwszego okresu roku liturgicznego.

ks. Mateusz Rafał Potoczny
WT UO

MUZYKA

KINGA KRZYMOWSKA-SZACOŃ (red.), *Twórczość kompozytorów słowiańskich I połowy XX wieku. Zagadnienia wybrane*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2017, s. 230, ISBN 978-83-8061-516-8.

Monografia jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji muzykologicznej *Twórczość kompozytorów słowiańskich I połowy XX wieku*, zorganizowanej przez Instytut Muzykologii KUL oraz Koło Naukowe Studentów Muzykologii KUL, z udziałem gości zagranicznych. Ukazuje panoramiczny zakres tematyczny muzyki I połowy XX w. Obejmuje m.in. zagadnienia tradycji romantycznej wobec awangardy, folkloru i tradycji narodowej, uprawianych gatunków muzyki i obowiązujących technik kompozytorskich, analizę muzyczną wybranych dzieł, wpływu sytuacji społeczno-politycznej na powstającą twórczość, działalność kompozytorów polskich na emigracji, muzykę religijną, związki muzyki z literaturą, kulturą muzyczną I połowy XX w. W dotychczasowym piśmiennictwie muzykologicznym wprawdzie poświęcono wiele uwagi kompozytorom Młodej Polski, ale postaci takie, jak: Henryk Melcer, Władysław Brankiewicz, Henryk Opieński, Władysław Walentynowicz czy Włodzimierz Sławosz Dębski nadal pozostają mało znane. Ich wydobyć na światło dzienne należy uznać za wielki atut monografii. Poza tym czytelnikowi po raz pierwszy prezentowane są także wyniki analitycznych badań rosyjskiej muzyki mikrotonowej, hermeneutyczne analizy symfonii N. Miaskowskiego, a także nieznanne szerzej fakty dotyczące życia i twórczości kompozytorów

czeskich i słowackich. Publikację wzbogacają dwie płyty CD z nagraniem recitali wokalnych towarzyszących konferencji.

MARIA SZYMANOWICZ, *Polska bibliografia organów*, t. III, Lublin: Wydawnictwo Polihymnia 2018, s. 232, ISBN 978-83-7847-496-8.

Przedstawiany tom jest kontynuacją dwóch wcześniejszych wydań (t. I, 2011; t. II, 2014). Obejmuje pięćset pozycji bibliograficznych. Po alfabetycznym wykazie polskiego piśmiennictwa na temat organów, według autorów, opatrzonym numerami 2001–2500, zamieszczone zostały trzy indeksy: I. rzeczowy, tzn. haseł wiodących, wynikających z tytułu pozycji bibliograficznej; II. osób budujących i naprawiających organy; III. miejscowości. Na końcu autorka podaje spis pozycji, które zostały poddane kwerendzie w tomie III. Objęto nią: czasopisma, encyklopedie, książki autorskie, maszynopisy (w tym dokumentacje, ekspertyzy, opinie, opracowania, programy prac konserwatorskich, projekty organów oraz prace dyplomowe), prace zbiorowe, przewodniki, publikacje okolicznościowe i serie wydawnicze. Niniejsza bibliografia opracowana została głównie dla celów praktycznych. Autorka wyraża nadzieję, iż będzie ona przydatna osobom zajmującym się zawodowo problematyką organologiczną, jak również coraz szerszej rzeszy miłośników organów.

JOHANN LEOPOLD KUNERTH, *Pange lingua. Kompozycje na chór i orkiestrę. Partytura*, TOMASZ JASIŃSKI (wyd.), Lublin: Wydawnictwo Polihymnia 2018, s. 218, ISMN 979-0-69313-124-2.

Jest to zbiór utworów eucharystycznych niemiecko-czeskiego kompozytora Johanna Leopolda Kunertha, żyjącego w czasach klasycyzmu i romantyzmu. Kompozytor ten należy dzisiaj do twórców zapomnianych, a jego dzieła nadal czekają na swoje miejsce w edytorstwie muzycznym. W przedstawionej edycji zamieszczone zostały partytury 22 utworów na chór i orkiestrę, które mogą być wykorzystane zarówno w liturgii, jak i podczas koncertów muzyki religijnej.

ks. Piotr Wiśniewski
Wydział Teologii KUL JP II